

november 2016

NATUURONDERZOEK GOLFBAAN CROMVOIRT

Deel 1: Flora- en faunawet
& wet natuurbescherming

NATUURONDERZOEK GOLFBAAN CROMVOIRT

Deel 1: Flora- en faunawet & wet natuurbescherming

COLOFON

Opdrachtgever: Golfbaan Cromvoirt

Datum: 7 juli 2017 (update)

Projectnummer: 16036

Auteur: Elmar Prins

Inventarisatie: Elmar Prins

Controle: Tim Asbreuk

INHOUD

Colofon	2
INLEIDING	4
1 HET PLANGEBIED	5
1.1 LIGGING PLANGEBIED.....	5
1.2 BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED.....	6
2 FLORA- EN FAUNAWET & WET NATUURBESCHERMING.....	7
3 ONDERZOEKSMETHODE	8
3.1 BUREAUSTUDIE	8
3.2 VELDONDERZOEK	8
3.3 ANALYSE EN CONCLUSIE.....	8
4 ONDERZOEKSRÉSULTATEN	9
4.1 FLORA	9
4.2 VOGELS	10
4.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	11
4.4 VLEERMUIZEN.....	13
4.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN	13
4.6 VISSSEN	14
4.7 DAGVLINDERS.....	15
4.8 LIBELLEN EN OVERIGE ONGEWERVELDEN	15
4.9 NATUURNETWERK BRABANT	16
5 CONCLUSIE & AANBEVELINGEN	17
5.1 FLORA EN FAUNA	17
5.2 NATURA 2000	19
5.3 NATUUR NETWERK BRABANT	19
GERAADPLEEGDE BRONNEN	20

INLEIDING

Medio 2016 is Buiting Advies bv opdracht verleend tot het uitvoeren van een natuuronderzoek op het terrein van de toekomstige golfbaan Cromvoirt.

Het onderzoek heeft als eerste doel om vast te stellen of en welke wettelijk beschermde soorten gebruik maken van het plangebied en op welke wijze daar tijdens de ontwikkelingen rekening mee dient te worden gehouden. Reeds eerder uitgevoerd onderzoek wordt op deze wijze tevens geactualiseerd. De aanwezige gebouwen maken geen onderdeel uit van de onderzoeksopdracht en zijn daarom buiten beschouwing gelaten.

Dit onderzoek houdt zowel rekening met de anno 2016 vigerende Flora- en faunawet als met de Wet natuurbescherming die 2017 in werking treedt en die de bescherming van inheemse flora en fauna dan overneemt.

Bij het onderzoek gaat tevens aandacht uit naar soorten die niet beschermd zijn, maar wel de moeite waard om extra aandacht aan te schenken (b.v. rode lijst soorten).

Het tweede deel van het natuuronderzoek richt zich op Natura 2000. Middels een Natura 2000-voortoets wordt vastgesteld of de voorgenomen ontwikkelingen een significant negatief effect kunnen hebben op instandhoudingsdoelen die gesteld zijn voor soorten of habitats van een Natura 2000-gebied. Deze voortoets wordt als aparte rapportage opgeleverd.

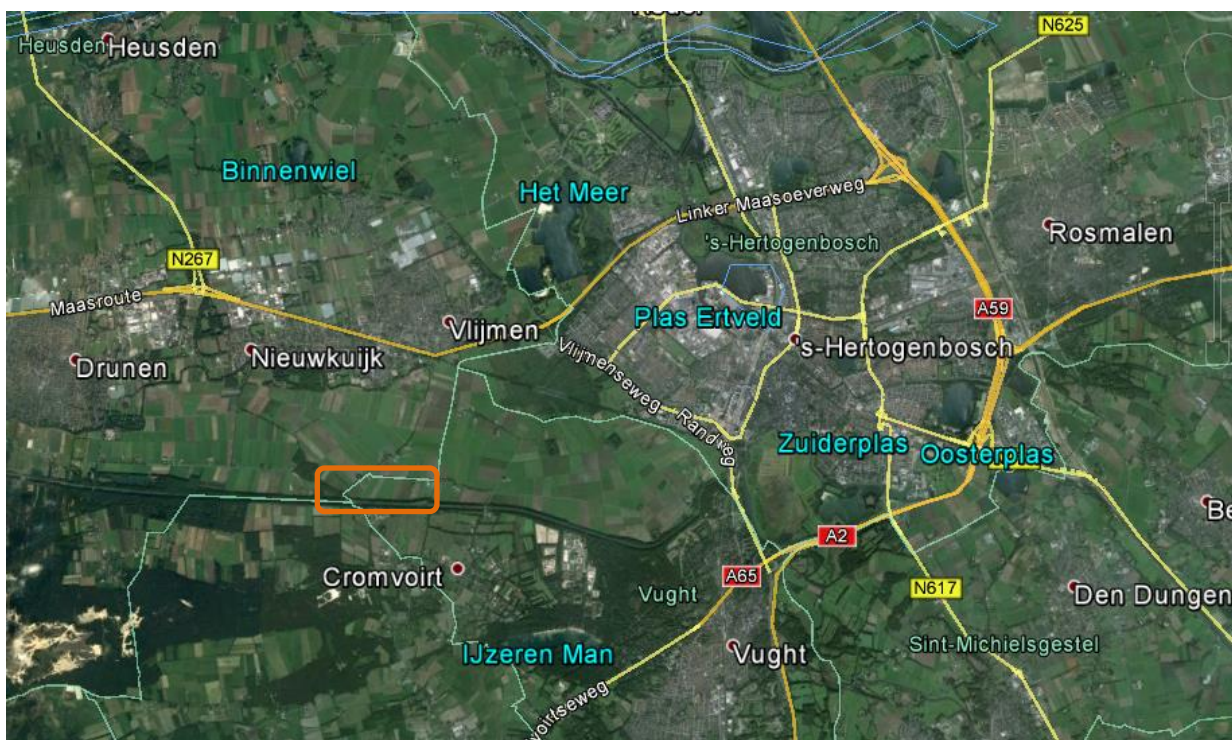
1 HET PLANGEBIED

In dit hoofdstuk wordt de ligging van het plangebied weergegeven en het plangebied kort beschreven.

1.1 LIGGING PLANGEBIED

De toekomstige golfbaan Cromvoirt ligt direct ten noordwesten van Cromvoirt in de gemeente Vught. In het noorden wordt het gebied begrensd door het Drongelens kanaal, in het oosten door de Deutersestraat. Het onderzoekgebied betreft het plangebied en de wijdere omgeving voor zover dit relevant kan zijn in het kader van de voorgenomen ontwikkelingen en eventuele effecten daarvan. De aanwezige gebouwen maken geen onderdeel uit van de onderzoeksopdracht en zijn daarom buiten beschouwing gelaten.

Op afbeelding 1.1 en 1.2 is de globale ligging van het plangebied aangegeven.

Afbeelding 1.1 Globale ligging van het plangebied (oranje)

Afbeelding 1.2 Globale ligging van het plangebied (oranje)

1.2 BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED

In het plangebied wordt op dit moment een golfbaan gerealiseerd. Enkele wijzigingen ten opzichte van het goedgekeurde bestemmingsplan worden opgenomen in een projectafwijkingsbesluit.

De percelen die voor de uitbreiding worden ingericht waren daarvoor in agrarisch gebruik. Binnen het plangebied bevinden zich landschapselementen als bomenrijen, houtwallen en singels. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door een houtsingel op een dijktaalud. Naast houtige landschapselementen bevinden zich binnen het plangebied onder andere sloten en paden. Door de aanleg van de golfbaan is veel braakliggende grond aanwezig.

2 FLORA- EN FAUNAWET & WET NATUURBESCHERMING

Tot 1 januari 2017 is de bescherming van de Nederlandse inheemse flora en fauna geregeld via de Flora- en faunawet. Per 1 januari wordt deze bescherming overgenomen door de Wet natuurbescherming.

Het overzicht van relevante verboden zoals opgenomen in de beide wetten zijn opgenomen in Bijlage 1.

Hoewel de strekking en inhoud van deze wetten in grote lijnen overeenkomt zijn er ook verschillen. Enkele relevante verschillen zijn hieronder in het kort beschreven.

Relevante verschillen ten opzichte van de Flora- en faunawet (Buiting advies):

- Verstoring van algemene soorten vogels is in de Wet natuurbescherming niet meer strafbaar (wel geldt de zorgplicht, dus waar dit onnodig is dient dit nagelaten);
- Verstoring van minder zwaar beschermde diersoorten is in de Wet natuurbescherming niet meer strafbaar (wel geldt de zorgplicht, dus waar dit onnodig is dient dit nagelaten).
- De soorten die wettelijk worden beschermd zijn deels gewijzigd. Met name voor planten geldt dat veel via de Ff-wet beschermde planten via de Wet natuurbescherming niet meer zijn beschermd, maar omgekeerd worden in de nieuwe wetgeving planten beschermd die in de Ff-wet niet beschermd waren.
- Er zijn in plaats van drie categorieën van bescherming in de Ff-wet (m.u.v. vogels) in de nieuwe Wet natuurbescherming twee categorieën. De eerste categorie met zwaarst beschermde soorten omvat in de nieuwe Wet natuurbescherming alleen nog de habitatrichtlijnsoorten (Europees beleid). De overige soorten zijn naar de tweede categorie verplaatst. Omdat er in de nieuwe Wet natuurbescherming nog maar twee categorieën worden onderscheiden zijn hierin zowel soorten van tabel 3,2, als 1 van de Flora- en faunawet geplaatst. Vooral voor zoogdieren en reptielen/amfibieën geldt dat zowel meer kwetsbare en zeldzame soorten als zeer algemene soorten nu in de zelfde categorie voor komen. B.v. das, boomarter, konijn en veldmuis.
- De provincies worden bevoegd gezag. Deze zijn tijdens schrijven nog bezig met implementatie van de wet. Elke provincie is bevoegd voor soorten algehele vrijstellingen te verlenen of soorten toe te voegen. De verwachting is dat voor algemene soorten net als in de Ff-wet een vrijstelling wordt verleend bij het uitvoeren van bestendig beheer. Maar dat is dus nog niet geregeld !

Bij de inventarisaties en bij het opstellen van dit natuuronderzoek is invulling gegeven aan beide wetten.

In deze rapportage is in de tekst en de conclusie is op overzichtelijke wijze aangegeven op welke wijze met eventuele beschermde soorten rekening dient te worden gehouden.

3 ONDERZOEKSMETHODE

Het onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet en Wet natuurbescherming bestond uit een combinatie van bureaustudie en veldonderzoek. Hieronder wordt dit in het kort toegelicht.

3.1 BUREAUSTUDIE

Tijdens de bureaustudie is in bestaande literatuur en andere beschikbare bronnen onderzocht wat er bekend is over de aanwezigheid van via de Flora- en faunawet beschermde soorten binnen het plangebied en in de omgeving daarvan. Ten eerste zijn daarvoor de eerder uitgevoerde natuuronderzoeken en verkenningen doorgenomen en geanalyseerd. Het betreft natuuronderzoeken naar het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten uit 2004 en 2005 en enkele flora- en faunachecks uit 2016. Das en Boom heeft in 2004 het gebied onderzocht op gebruik door dassen.

Daarnaast is onder meer gebruik gemaakt van de meest recente verspreidingsatlassen en internetbronnen met verspreidingsinformatie over soorten, zoals waarneming.nl, raven.nl en vzz.nl.

Ook is de ligging van en invloed op het Natuurnetwerk Nederland (NNN) onderzocht, een netwerk van natuurgebieden dat kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Door natuurgebieden te verbinden binnen het NNN, wordt voorkomen dat gebieden geïsoleerd komen te liggen en dat planten en dieren uitsterven. De algemene grenzen zijn in 1995, oorspronkelijk in de vorm van de EHS, globaal aangegeven door de Rijksoverheid in het Structuurschema Groene Ruimte en later nader begrensd weergegeven in de Nota Ruimte uit 2004. De EHS is vervangen door het Natuurnetwerk Nederland. De precieze begrenzing door de provincie Noord-Brabant heeft geresulteerd in het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Ruimtelijke ontwikkelingen binnen NNN/NNB mogen het netwerk niet (significant) aantasten.

3.2 VELDONDERZOEK

De praktische eerste inventarisatie van het onderzoeksgebied vond plaats tijdens een uitgebreid veldonderzoek dat heeft plaatsgevonden op 20 oktober 2016. Daarna hebben nog diverse veldbezoeken plaatsgevonden in 2017. Tijdens de inventarisatie van het gebied is gelet op de aanwezigheid van beschermde soorten of aanwijzingen hiervoor, zoals sporen. Tevens zijn de aanwezige biotopen bestudeerd, zodat ingeschat kan worden voor welke beschermde soorten deze geschikt dan wel ongeschikt zijn als leefgebied. Naast specifiek onderzoek naar beschermde soorten is tevens gelet op eventuele aanwezigheid van niet wettelijk beschermde maar desalniettemin waardevolle soorten, zoals rode lijst soorten.

3.3 ANALYSE EN CONCLUSIE

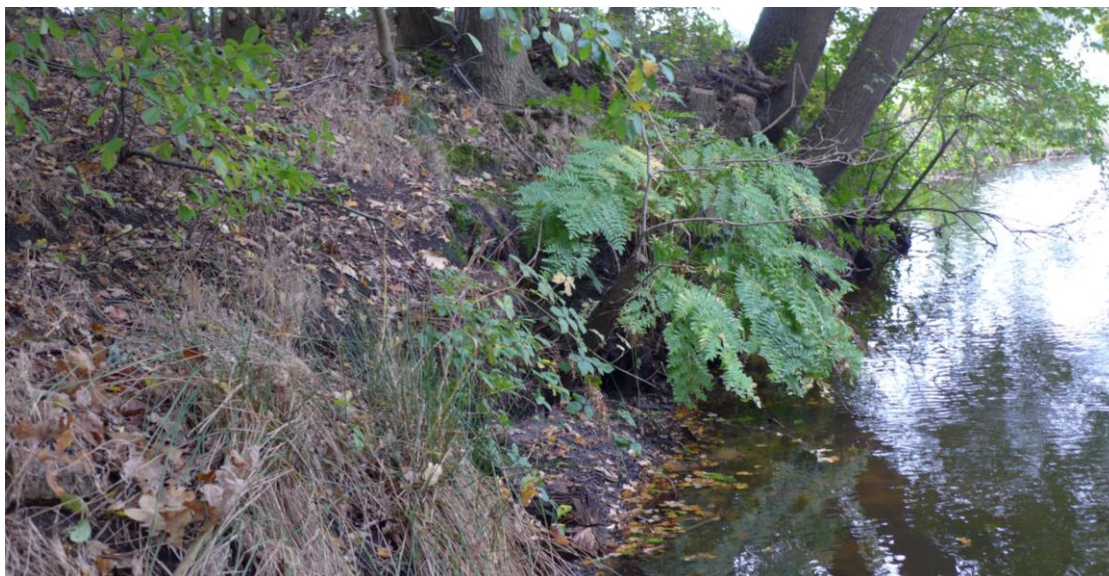
Door het combineren van de resultaten van de bureaustudie en het veldbezoek is vastgesteld of het plangebied (mogelijk) leefgebied betreft van beschermde soorten. Ook is ingeschat of de voorgenomen werkzaamheden zouden kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet of Wet natuurbescherming. Daarbij is zowel rekening gehouden met de gevolgen van een veranderende leefomgeving als met eventuele verstoringseffecten die worden veroorzaakt tijdens de uitvoering van noodzakelijke werkzaamheden.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

Hieronder volgen de resultaten van het onderzoek. Deze zijn gerangschikt per soortgroep

4.1 FLORA

In 2005 werden tijdens een flora- en faunaonderzoek van het plangebied (de Jong en Heijkers, 2005) 3 soorten vaatplanten aangetroffen die via de Flora- en faunawet (tabel 1) zijn beschermd. Het betreft brede wespenorchis, gewone vogelmelk en koningsvaren. Buiting Advies trof een grote koningsvaren aan langs het wiel in het centrum van het plangebied. Bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geldt voor al deze soorten een vrijstelling van de Ff-wet. De soorten zijn in de Wet natuurbescherming niet meer opgenomen. Het is desalniettemin waardevol om de imposante koningsvaren te behouden, zie afbeelding 2.

Afbeelding 2 Een forse koningsvaren op de oever

Uit directe omgeving van de monding van de Zandleij in de waterschapszone (EVZ) worden diverse zeldzame plantensoorten opgegeven (waarneming.nl) te weten drijvende egelskop, kransvederkruid, fijn hoornblad, paarbladig fonteinkruid en de zwaar beschermde lange ereprijs (Ff-wet tabel 2). De laatste soort mag conform de Ff-wet niet worden beschadigd of verwijderd. In de nieuwe Wet natuurbescherming (per 1 januari 2017) is deze soort niet meer als beschermd opgenomen.

Langs het Drongelens kanaal zijn zeer veel exemplaren van grote pimpernel aangetroffen (de Jong en Heijkers, 2005.) Ook in de uiterste noordwestgrens van het plangebied is de soort aangetroffen in 2013 (waarneming.nl). Wij troffen tientallen planten aan in de wegberm van de Nieuwkuijkseweg grenzend aan het plangebied. Zie afbeelding 3.

De grote pimpernel is niet beschermd maar vormt wel de waardplant van het beschermde pimpernelblauwtje (Ff-wet, tabel 3, Wet natuurbescherming artikel 3.5) die ten noorden van het plangebied voorkomt. Binnen het leefgebied van de vlinder zijn de planten wel beschermd, omdat deze onmisbaar zijn voor het voortbestaan van de beschermde vlinder. Omdat het pimpernelblauwtje van de locatie niet bekend is zijn de planten niet beschermd.

Afbeelding 3 Grote pimpernel

Tijdens onze inventarisaties werden geen wettelijk zwaar beschermde planten (Ff-wet tabel 2 of 3) aangetroffen. Voor licht beschermde soorten (Ff-wet tabel 1) geldt een vrijstelling. Er zijn geen planten aangetroffen noch te verwachten die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming (vanaf 2017).

4.2 VOGELS

Voor alle vogelsoorten geldt dat broedende vogels, hun eieren en de nestplaatsen die ze dan gebruiken zwaar beschermd zijn. Voor het broedseizoen wordt veelal de periode van 15 maart tot 15 juli aangehouden. Feitelijk zijn ook vogels die buiten deze indicatieve periode broeden beschermd. In gebruik zijnde nesten mogen absoluut niet worden beschadigd of weggenomen! Dat verbod is opgenomen in zowel de Flora- en faunawet als de Wet natuurbescherming.

Opzettelijke verstoring/verontrusting van vogels is tevens verboden via de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming (vanaf 2017) maakt daarbij een uitzondering als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort. Vrij vertaald betekent dit dat het verbod niet geldt voor algemene soorten. Van een beperkt aantal vogels is de broedplaats jaarrond beschermd, dus ook als er op dat moment geen sprake is van een broedsel. Het betreft vogels die veelal terugkeren naar de oude nestlocatie en zelden een nieuw nest te bouwen. De Jong en Heijkers, 2005 geven mogelijke territoria op van drie soorten jaarrond beschermde soorten, namelijk buizerd, steenuil en huismus. Het is onduidelijk of destijds sprake is geweest van concrete broedgevallen binnen het plangebied. Daarnaast is ook melding (mondelijke mededeling) gemaakt van een kerkuil in de buurt van het plangebied. Op waarneming.nl zijn kerkuilen gemeld uit de omgeving van het plangebied. Onderstaand wordt nader op deze soorten ingegaan.

Buizerd

In de literatuur worden regelmatig buizerds gemeld in het plangebied en de omgeving. Dit betreft echter enkel waarnemingen van overvliegende en ter plaatse aanwezige dieren. Waarnemingen van broedindicerend gedrag of nesten ontbreken. Tijdens de flora- en faunachecks (maart en mei 2016, Dorrestijn) zijn geen aanwijzingen voor broedgeval van buizerd aangetroffen. Ook tijdens de veldonderzoeken van Buiting Advies (2016,2017) zijn geen nesten aangetroffen.

Steenuil

Van de steenuil zijn vrij veel waarnemingen uit de periode 2012-2014. Het betreft telkens één of twee exemplaren in het plangebied waaronder roepende vogels. In 2017 is in een kast aan een populier in de populierensingel in het oostelijk deel van het plangebied een broedgeval met jongen vastgesteld. Er is sprake van een jaarrond beschermde voortplantingsplaats.

Het vellen van de populieren kan alleen plaats vinden met een ontheffing van de Wet natuurbescherming. Het zuidelijk deel van het plangebied dat als dassenleefgebied wordt ingericht met veel singeltjes en kort grasland, is na inrichting uitermate geschikt als steenuilfoerageergebied door het kort gehouden gras en veel schuilmogelijkheden in de singels. Het plangebied blijft (potentieel) geschikt als foerageergebied. Elders in het plangebied zijn nauwelijks tot geen voor deze soort geschikte broedlocaties (zoals holle knotbomen) aangetroffen.

Kerkuil

Bij navraag heeft de uilenwerkgroep in 2016 laat weten geen (oud) broedgeval te kennen uit het plangebied (mond. meded. G. Rutjes). In 2017 werd vastgesteld dat in een uilenkast in een oud schuurtje op een tussentijds verworven stukje grond sprake is van een broedgeval kerkuil met 5 jongen. Er is sprake van een jaarrond beschermde voortplantingsplaats. Het slopen van betreffend schuurtje kan alleen plaats vinden met een ontheffing op de Wet natuurbescherming.

Huismus

Van huismus zijn de laatste jaren enkele waarnemingen van groepjes opgegeven. De opgegeven locaties van territoria (De Jong en Heijkers, 2005) lijken ongeschikt als broedlocatie. Tijdens veldonderzoek gedurende het broedseizoen door Dorrestijn (22 maart en 3 mei 2016) werden geen huismussen bij de gebouwen aangetroffen.

Samengevat kan gesteld worden dat er twee broedplaatsen van jaarrond beschermde soorten vogels uit het plangebied bekend zijn, namelijk een steenuilbroedgeval in een kast in een populierenrij en een kerkuilbroedgeval in een kast in een schuurtje. De betreffende nesten mogen niet worden vernield, beschadigd of weggenomen, ook niet als er op dat moment geen gebruik van wordt gemaakt, zie ook bijlage 1.2 artikel 3.1. De populieren kunnen alleen worden geveld en het schuurtje alleen gesloopt met een ontheffing op de Wet natuurbescherming. Het plangebied blijft na inrichting goede foerageermogelijkheden behouden voor beide soorten vogels. Met name het zuidwestelijk deel wordt optimaal ingericht en beheerd als foerageergebied voor dat is tevens zeer geschikt als foerageergebied voor o.a. buizerd, steenuil en kerkuil.

4.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Tijdens het veldonderzoek werden (sporen van) het licht beschermde konijn en vos (Ff-wet tabel 1, Wet natuurbescherming artikel 3.10) aangetroffen. Ook zijn er ongetwijfeld andere algemene soorten zoogdieren aanwezig, waarvoor de zelfde categorieën van bescherming

gelden, zoals muizen. Voor al die algemene soorten geldt echter een vrijstelling, zowel van de Ff-wet als van de wet natuurbescherming. Ook zijn in het plangebied tijdens het veldonderzoek sporen aangetroffen van de beschermde das (Ff-wet, tabel 3, Wet natuurbescherming artikel 3.10). Daarnaast wordt in de literatuur melding gemaakt van de beschermde eekhoorn (Ff-wet tabel 2, Wet natuurbescherming artikel 3.10) in de omgeving van het plangebied.

Das

Tijdens het veldonderzoek (Prins, 2016) zijn enkele prenten van zwaar beschermde dassen (Ff-wet tabel 3, Wet natuurbescherming artikel 3.10) aangetroffen in het plangebied (afbeelding 4). Het gebruik van het gebied door das lijkt erg beperkt. Dassenburchten zijn binnen het plangebied niet aangetroffen. Stichting Das en Boom heeft in 2004 het gebied onderzocht op gebruik door dassen. Er werden tijdens dat onderzoek geen sporen van gebruik aangetroffen. Wel was een deel van het plangebied (ruwweg sectie 3) in het streekplan destijds aangewezen als potentieel dassenleefgebied. Om die reden is in het inrichtingsplan te ontwikkelen dassenfoerageergebied opgenomen. Daarnaast worden veel singels/hagen gerealiseerd om te zorgen voor beschutting en variatie binnen de graslandjes (o.a. in vochtgehalte door beschaduwings). Het dassenfoerageergebied wordt gerealiseerd in het zuidwestelijk deel van het plangebied (sectie 3) en ligt zo dicht mogelijk bij de bekende burchten ten zuidwesten van het plangebied.

In de nieuwe Wet natuurbescherming (per 1 jan 2017), is de das nog steeds opgenomen als beschermde soort, maar in de minst zware van de twee categorieën. Conform deze wet mogen de dassen niet opzettelijk gedood of gevangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen niet opzettelijk beschadigd of verniet. Er worden echter geen burchten verniet en er wordt juist geschikt foerageergebied ontwikkeld.

Eekhoorn

Op internet werd één melding gemaakt van een enkel exemplaar van de eekhoorn (Ff-wet tabel 2, Wet natuurbescherming artikel 3.10) aan de rand van het plangebied. Tijdens de veldonderzoeken (De Jong en Heijkers, 2005 en Dorrestijn, 2016 en Prins, 2016) zijn geen (sporen van) eekhoorns aangetroffen. In de bomen binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van eekhoorns aangetroffen. Het is conform een melding van eekhoorn uit de literatuur mogelijk dat eekhoorns het plangebied soms bezoeken of doorkruisen. Mogelijk is de soort vaker aanwezig in de singels in of rond het plangebied. Omdat de singels binnen het plangebied blijven staan is geen negatief effect op de soort te verwachten en er verdwijnen geen eventuele verblijfplaatsen.

In de Wet natuurbescherming (per 2017) vallen alle hierboven genoemde zoogdieren in de dan lichtste klasse van bescherming onder artikel 3.10. Voor de algemeenste soorten als konijn, muizen, egel en vos is een vrijstelling aangekondigd. Voor das en eekhoorn geldt dat de inrichting vrijwel zeker niet leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen. Voor das wordt het gebied zelfs geschikter door realisatie van specifiek daarvoor ingericht dassenfoerageergebied met kort grasland en singels.

Afbeelding 4 sporen van een das

4.4 VLEERMUIZEN

Tijdens het onderzoek van 2005 (De Jong en Heijkers) zijn 5 soorten vleermuizen aangetroffen, namelijk laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis. Er zijn destijds enkele paarverblijven aangetroffen van rosse vleermuis (1ex) en ruige dwergvleermuis (3ex) in bomen langs de Zandleij. Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn zwaar beschermd (Ff-wet tabel, 3 en Wet natuurbescherming art. 3.5). Een natuurwerkgroep uit de gemeente Vught monitoort onder andere ruim 50 kasten vleermuizen waarvan een deel in de houtsingels langs en loodrecht op de Zandleij. Op één locatie dienden enkele bomen geveld ten behoeve van de aanleg van een brug over de Zandleij. De werkgroep heeft aangegeven in de kasten in de omgeving daarvan geen verblijfplaatsen van vleermuizen te hebben aangetroffen. De singels blijven verder gespaard, er wordt geen verlichting aangebracht en er worden geen andere verstorende maatregelen genomen. Negatieve effecten worden niet verwacht. In het oosten van het plangebied staat een populierenrij in slechte staat. Voor het vellen dient geïnventariseerd te worden op eventuele vleermuisverblijven. De populierenrij “loopt dood” en functioneert waarschijnlijk niet als belangrijke vliegroute, bovendien lijken voldoende alternatieve vliegroutes voor handen zoals de singel loodrecht op de Zandleij. De bomenrij langs het Drongelense kanaal vormt een vliegroute voor vleermuizen (de Jong en Heijkers, 2005). Deze bomen worden echter niet gekapt voor de realisatie van de golfbaan. Ook wordt deze niet verlicht met kunstlicht. De ontwikkelingen en werkzaamheden hebben hierdoor geen verwachte negatieve effecten op de vleermuizen in (de omgeving van) het plangebied.

4.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Uit het plangebied zijn algemene amfibieënsoorten zoals gewone pad en bruine kikker (Ff-wet tabel 1, Wet natuurbescherming artikel 10) bekend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

Levendbarende hagedis

In 2005 (De Jong en Heijkers) werd één individu levendbarende hagedis aangetroffen (Ff-wet tabel 2, Wet natuurbescherming artikel 3.10) net buiten het plangebied op de kanaaldijk van het Drongelens kanaal. In de aangrenzende zone in het plangebied werden geen levendbarende hagedissen aangetroffen. Er zijn tijdens de gebiedsonderzoeken geen levendbarende hagedissen aangetroffen. De voorgenomen ontwikkelingen leiden mogelijk tot geschikt leefgebied door realisatie van heidevegetaties en verdere inrichting van de EVZ van het waterschap, waardoor een positief effect mogelijk is.

Poelkikker

In het plangebied zijn in het verleden enkele poelkikkers (de Jong en Heijkers, 2005) aangetroffen. Tussen sectie 2 en 3 ligt het “dal” van de Zandleij. Poelkikkers zijn via de Flora- en faunawet beschermd (tabel 3) en vanaf 1 januari 2017 via de wet natuurbescherming (art. 3.5). In 2014 is melding gemaakt van enkele exemplaren van de zwaar beschermde poelkikker (waarneming.nl) in een poeltje in de waterschapszone (EVZ) in eigendom en beheer bij het waterschap De Dommel. De waarneming is door een ecooloog gedetermineerd en het is goed mogelijk dat deze soort inderdaad binnen het plangebied aanwezig is. Tijdens ons onderzoek in 2016 werden een aantal juveniele groene kikkers (niet nader met zekerheid te benoemen op soort) aangetroffen vlak bij die poel. In 2017 werden bij een veldbezoek in de meest geschikte periode om de dan typische mannetjes vast te stellen geen mannetjes poelkikker aangetroffen. Het poeltje betreft desalniettemin mogelijk voortplantingshabitat van de soort. Het poeltje ligt binnen de EVZ van waterschap De Dommel. Als onderdeel van een overeenkomst met het waterschap zal de EVZ heringericht worden waarbij ook niet ingerichte delen nu worden meegenomen. Er worden daarbij ook extra poelen gerealiseerd en geschikt habitat voor de poelkikker. Bij werkzaamheden zal voorkomen moeten worden dat poelkikkers in het geding komen en de wet wordt overtreden. De kikkers kunnen overwinteren in diverse houtsingels, zoals die langs de Zandleij of langs het Drongelens kanaal. Deze singels blijven gehandhaafd. Uiteindelijk wordt een positief effect van de inrichting op poelkikker verwacht.

In de literatuur wordt geen melding gemaakt van andere zwaar beschermde reptielen en amfibieën. Ringslang komt in Brabant nauwelijks voor en is uit de gemeente niet bekend. Voor de andere soorten reptielen ontbreekt geschikt habitat. Andere zwaar beschermde reptielen of amfibieën zijn vrijwel zeker ook niet aanwezig binnen het plangebied.

4.6 VISSEN

Er zijn tijdens een onderzoek in 2005 (De Jong en Heijkers) diverse vissoorten waaronder baars, rietvoorn, driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars in het plangebied aangetroffen. Tijdens deze onderzoeken zijn geen beschermde (Ff-wet tabel 2 of 3 of nieuwe Wet natuurbescherming) vissen aangetroffen, maar aanwezigheid daarvan kond op basis van de onderzoeksinspanning en de heersende omstandigheden ook niet worden uitgesloten.

Kleine modderkruiper

In de literatuur wordt melding gemaakt van de tot 1 januari 2017 beschermde kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) binnen het plangebied. Bij werkzaamheden aan watergangen dient rekening gehouden te worden met mogelijke aanwezigheid van deze soort. Per 1 januari 2017, na inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is deze soort niet meer als beschermd opgenomen. Wel blijft de zorgplicht gelden bij werkzaamheden aan watergangen.

In de literatuur wordt geen melding gemaakt van andere zwaar beschermde vissoorten. Overige zwaar beschermde vissoorten worden ook niet verwacht binnen het plangebied.

4.7 DAGVLINDERS

Gedurende het onderzoek in 2005 zijn verschillende soorten dagvlinders aangetroffen, maar geen beschermde soorten.

Pimpernelblauwtje en donker pimperlblauwtje

Ten noorden van de golfbaan ligt het Natura 2000-gebied 'Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek', in dit gebied komt het zwaar beschermde pimperlblauwtje (Ff-wet tabel 3, Wet natuurbescherming artikel 3.5) voor. Het donker pimperlblauwtje is vermoedelijk uitgestorven. De soorten zijn niet aangetroffen op de golfbaan. Mogelijk vormen sommige van de natuurzones (natte/vochtige graslanden) op de golfbaan in de toekomst geschikt leefgebied voor pimperlblauwtje, maar de kans daarop is niet groot want de soort stelt complexe eisen aan zijn leefomgeving.

Bij het bronnenonderzoek werden geen aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van andere beschermde dagvlinders in de omgeving van het plangebied. Overige zwaar beschermde dagvlinders worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied.

4.8 LIBELLEN EN OVERIGE ONGEWERVELDEN

Uit zowel het bronnenonderzoek als het veldonderzoek zijn geen libellen of overige beschermde ongewervelden aangetroffen en het plangebied vormt vrijwel zeker geen leefgebied voor andere beschermde ongewervelden.

4.9 NATUURNETWERK BRABANT

Binnen het plangebied liggen een aantal elementen die onderdeel uit maken van de het NNB. Het betreft deels Rijks NNB (oranje) en deels Provinciaal NNB (groen). De Rijks NNB omvat de beekzone van de Zandleij. Daarlangs ligt een gerealiseerde EVZ met restopgave vanuit de provincie. De houtsingel die ten oosten van de Zandleij ligt maakt onderdeel uit van het provinciaal NNB. Ontwikkelingen die een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNB, zijn in beginsel niet toegestaan.

Twee te realiseren bruggetjes over de Zandleij lopen tevens door de houtsingel, zie afbeelding 5. In het vigerend bestemmingsplan zijn reeds twee bruggen op betreffende locaties opgenomen. De bruggen worden waarschijnlijk wel wat breder dan daarin aangegeven. Dit is besproken met de provincie Noord-Brabant (bevoegd gezag) die heeft laten weten dat de realisatie van de besproken bruggen niet als een significant negatief effect op het functioneren van Natuurnetwerk wordt beschouwd.

Binnen de ecologische verbindingszone langs de Zandleij wordt aansluiting aan de brug gerealiseerd middels een verhard pad. Door een ecologische inrichting van de zone met onder andere stepping stones te realiseren kan een functionele EVZ worden gerealiseerd. Dit vindt plaats in overleg met het waterschap De Dommel en provincie Noord-Brabant. Momenteel is de EVZ nog maar over een relatief klein deel (noordelijk) gerealiseerd. Het overige deel (restopgave) bestaat nu uit akker en boerengrasland.

Afbeelding 5: Natuurnetwerk Brabant in de omgeving van het plangebied. ■ : globale locatie toekomstige bruggetjes

5 CONCLUSIE & AANBEVELINGEN

5.1 FLORA EN FAUNA

Flora

In het plangebied zijn enkele tot 2017 licht beschermde soorten van Ff-wet tabel 1 aangetroffen, voor deze soorten geldt echter een automatische vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Tevens wordt melding gemaakt van lange ereprijs (Ff-wet tabel 2) in de waterschapszone (EVZ). Planten van deze soort mogen niet beschadigd of verwijderd worden. In de Wet natuurbescherming (vanaf 1 januari 2017) zijn deze soorten niet meer opgenomen en niet meer beschermd. Er zijn geen planten aangetroffen noch te verwachten die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming (vanaf 2017).

Vogels

Alle broedvogels zijn beschermd via de Flora- en faunawet en vanaf 2017 via de Wet natuurbescherming. In gebruik zijnde nesten mogen niet beschadigd of vernield worden. De broedtijd van de meeste vogels loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook daarbuiten zijn nesten beschermd. Tijdens de werkzaamheden dient voorkomen te worden dat in gebruik zijnde nesten worden beschadigd. Ook mogen deze nesten niet worden weggenomen.

Jaarrond beschermde soorten

Er zijn twee broedplaatsen van jaarrond beschermde soorten vogels uit het plangebied bekend uit 2017, namelijk een steenuilbroedgeval in een kast in de populier in een populierensingel en een kerkuilbroedgeval in een kast in een schuurtje. De betreffende nesten mogen niet worden vernield, beschadigd of weggenomen, ook niet als er op dat moment geen gebruik van wordt gemaakt, zie ook bijlage 1.2 artikel 3.1. De populieren kunnen niet worden geveld en het schuurtje niet gesloopt zonder ontheffing van de Wet natuurbescherming.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn prenten van dassen (Ffwet tabel 3, Wet natuurbescherming artikel 3.10) aangetroffen, maar het gebruik van het gebied lijkt beperkt. Burchten zijn niet aangetroffen en ook niet bekend. Het westelijk deel van het plangebied was in het verleden door de provincie als potentieel dassenfoerageergebied aangeduid. Conform een convenant uit die tijd met de Stichting Das en boom wordt hier nu enkele hectares optimaal dassenfoerageergebied ontwikkeld, waardoor het plangebied als foerageergebied geschikter wordt! Naast de das is uit het literatuuronderzoek gebleken dat eekhoorns (Ffwet tabel 2, Wet natuurbescherming artikel 3.10) waarschijnlijk incidenteel gebruik maken van het plangebied dat als leefgebied nauwelijks geschikt is te noemen. Voor eekhoorns zijn vooral de nestbomen van belang. Deze zijn niet aangetroffen en bij eventuele vellen van een boom zal gecontroleerd worden op aanwezigheid daarvan. Ongetwijfeld komen nog diverse algemene zoogdieren voor die op tabel 1 van de Ff-wet en Bijlage 10 van de wet natuurbescherming staan, zoals muizen. Het betreft echter alle soorten waarvoor een vrijstelling geldt. De ontwikkelingen en werkzaamheden zullen zo goed als zeker geen negatieve effecten hebben op beschermde grondgebonden zoogdieren (Ff-wet tabel 2 en 3, Wet natuurbescherming).

Vleermuizen

Uit het plangebied zijn 5 soorten vleermuizen bekend. Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn zwaar beschermd (Ff-wet tabel, 3 en Wet natuurbescherming art. 3.5). Een natuurwerkgroep uit de gemeente Vught monitoort onder andere ruim 50 kasten vleermuizen waarvan een deel in de houtsingels langs en loodrecht op de Zandleij. Op één

locatie dienden enkele bomen geveld ten behoeve van de aanleg van een brug over de Zandleij. De werkgroep heeft aangegeven in de kasten in de omgeving daarvan geen verblijfplaatsen van vleermuizen te hebben aangetroffen. De singels blijven verder gespaard, er wordt geen verlichting aangebracht en er worden geen andere verstorende maatregelen genomen. In het oosten van het plangebied staat een populierenrij in slechte staat. Voor het vellen dient geïnventariseerd te worden op eventuele vleermuisverblijven.

De bomenrij langs het Drongelense kanaal vormt een vliegroute voor vleermuizen (de Jong en Heijkers, 2005). Deze bomen worden echter niet gekapt voor de realisatie van de golfbaan. Ook worden deze niet verlicht met kunstlicht. De ontwikkelingen en werkzaamheden hebben hierdoor vooralsnog geen verwachte negatieve effecten op de vleermuizen in (de omgeving van) het plangebied.

Reptielen

Aan de rand van het plangebied zijn in het verleden incidenteel levendbarende hagedissen waargenomen (Ff-wet tabel2, Wet natuurbescherming artikel 3.10). De waarnemingen zijn gedaan op de wal langs het Drongelense kanaal. Deze wal wordt niet aangetast tijdens de realisatie en de uitbreiding van de golfbaan. Binnen het plangebied is de soort zover bekend nooit aangetroffen. Ringslang is in Brabant nauwelijks aanwezig en uit de gemeente niet bekend. Voor andere beschermde reptielensoorten is geen geschikt habitat aanwezig. Negatieve effecten op de levendbarende hagedis of andere zwaar beschermde reptielen worden dan ook niet verwacht. De voorgenomen ontwikkelingen leiden mogelijk tot geschikt leefgebied door realisatie van heidevegetaties en verdere inrichting van de waterschapszone (EVZ), waardoor een positief effect mogelijk is.

Amfibieën

Hoewel in 2017 bij veldbezoek in de meest geschikte periode geen typische mannetjes van de beschermde poelkikker werden aangetroffen is niet geheel uit te sluiten dat de soort de poel als voortplantingswater gebruikt. Als onderdeel van een overeenkomst met het waterschap zal de EVZ heringericht worden waarbij ook niet ingerichte delen nu worden meegenomen. Er worden daarbij ook extra poelen gerealiseerd en geschikt habitat voor de poelkikker. Uiteindelijk wordt een positief effect van de inrichting op poelkikker verwacht. Andere zwaar beschermde amfibieën zijn vrijwel zeker niet aanwezig.

Uit het plangebied zijn wel algemene amfibieën zoals gewone pad en bruine kikker (Ff-wet tabel 1, Wet natuurbescherming artikel10) bekend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Negatieve effecten op de poelkikker of andere amfibieën worden niet verwacht.

Vissen

In de literatuur wordt melding gemaakt van de zwaar beschermde kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) binnen het plangebied. Bij werkzaamheden aan watergangen dient rekening gehouden te worden met mogelijke aanwezigheid van deze soort. Per 1 januari 2017, na inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is deze soort niet meer als beschermd opgenomen. Wel blijft de zorgplicht gelden bij werkzaamheden aan watergangen.

In de literatuur wordt geen melding gemaakt van andere zwaar beschermde vissoorten. Overige zwaar beschermde vissoorten worden ook niet verwacht binnen het plangebied.

Dagvlinders

In het plangebied zijn geen beschermde dagvlinders aangetroffen. In de nabije omgeving van het plangebied zijn in het verleden het zwaar beschermde pimperlblauwtje en donker pimperlblauwtje aangetroffen (beide Ff-wet tabel3, wet natuurbescherming artikel 3.5),

maar deze komen in het plangebied niet voor. Overige zwaar beschermde dagvlinders worden ook niet verwacht binnen het plangebied.

Libellen

In het plangebied zijn geen beschermde libellen aangetroffen en er zijn ook geen aanwijzingen voor gevonden bij het bronnenonderzoek. Het plangebied is vrijwel zeker geen leefgebied van beschermde libellen.

Overige ongewervelden

Er worden als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen en werkzaamheden geen negatieve effecten verwacht op overige beschermde soorten ongewervelden. Op dit moment biedt het plangebied geen geschikt leefgebied voor overige beschermde ongewervelden. Door het ontbreken van geschikt habitat niet worden geen beschermde ongewervelden verwacht.

5.2 NATURA 2000

De voorgenomen ontwikkelingen en werkzaamheden hebben geen significant negatief effect op instandhoudingsdoelen van Natura 2000. Zie deel 2 van dit natuuronderzoek; Voortoets Natura 2000.

5.3 NATUUR NETWERK BRABANT

Binnen het plangebied liggen een aantal elementen die onderdeel uitmaken van de het NNB. Het betreft deels Rijks NNB (oranje) en deels Provinciaal NNB (groen). De Rijks NNB omvat de beekzone van de Zandleij. Daarlangs ligt een gerealiseerde EVZ met restopgave vanuit de provincie. De houtsingel die ten oosten van de Zandleij ligt maakt onderdeel uit van het provinciaal NNB. Ontwikkelingen die een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNB, zijn in beginsel niet toegestaan.

Twee te realiseren bruggetjes over de Zandleij lopen tevens door de houtsingel, zie afbeelding 5. In het vigerend bestemmingsplan zijn reeds bruggen op betreffende locaties. De bruggen worden waarschijnlijk wel wat breder dan daarin aangegeven. Dit is besproken met de provincie Noord-Brabant (bevoegd gezag) die heeft laten weten dat de realisatie van de besproken bruggen niet als een significant negatief effect op het functioneren van Natuurnetwerk wordt beschouwd.

Binnen de ecologische verbindingszone langs de Zandleij wordt aansluiting aan de brug gerealiseerd middels een verhard pad. Door een ecologische inrichting van de zone met onder andere stepping stones te realiseren kan een functionele EVZ worden gerealiseerd. Dit vindt plaats in overleg met het waterschap De Dommel en provincie Noord-Brabant. Momenteel is de EVZ nog maar over een relatief klein deel (noordelijk) gerealiseerd. Het overige deel (restopgave) bestaat nu uit akker en boerengrasland.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Internet

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

Literatuur

Creemers en van Delft. 2009. De reptielen en amfibieën van Nederland

RVO. 2015. Soortenstandaard Steenuil

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET EN WET NATUURBESCHERMING

B1.1 Flora- en faunawet

Deze wet verloopt (zeer waarschijnlijk) op 1 januari 2017. De wettelijke bescherming van planten en dieren wordt vanaf dan geregeld in de Wet natuurbescherming.

De Flora- en faunawet beschermt de Nederlandse inheemse flora en fauna. Naast een algehele zorgplicht die de wet kent voor alle in het wild voorkomende soorten is een beperkt aantal plantensoorten en diersoorten extra beschermd. Voor deze soorten zijn de onderstaande, in dit kader relevante, verbodsbepalingen ingesteld:

- *Artikel 8*
Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- *Artikel 9*
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- *Artikel 10*
Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- *Artikel 11*
Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- *Artikel 12*
Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De extra beschermde soorten zijn binnen de Flora- en faunawet opgedeeld in vier zwaartecategorieën te weten:

- algemene soorten (tabel 1);
- overige soorten (tabel 2);
- soorten van bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB (tabel 3);
- vogels.

In het geval van activiteiten die zijn te karakteriseren als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, geldt een vrijstelling voor algemene soorten (tabel 1).

B1.2 Wet natuurbescherming

Deze wet treedt (conform huidige planning) per 1 januari 2017 in werking en regelt vanaf dan de bescherming van de Nederlandse inheemse flora en fauna. In grote lijnen komt de wet overeen met zijn voorganger (Flora- en faunawet), maar er zijn ook een aantal verschillen.

Deze wet kent net als de flora- en faunawet een zorgplicht. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren en planten

- 1. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,**
- 2. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of**
- 3. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.**

Onderstaand zijn de relevante extra verbodsbepalingen weergegeven:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Buiting Advies
Wilhelminaweg 64
6951 BP Dieren

0313 - 619042
www.buiting.nl